

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 8 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

UNA NOYA EXPERIMENTADA

ELL:—¿Per qué dius que no te 'n fias dels cotxeros?

ELLA:—Perque, quan heu fet l' "atropello", apreheu á corre... y si t' hay visto no m' acuerdo.

Domingo Peco

CRONICA

U'n' altra catástrofe ocorreguda també en terra americana, com la de Santiago de Cuba... ¿No l'han sentida repercutir dintre del seu cor? Ah! si 'm diuhen que no, que no saben de que 'ls parlo, que no atinan a qué pugui referirme, 'ls contestaré que badan molt... y casi m' avergonyiré de dirme ciutadà de aquesta nació completament perduda, sense salvació possible ni en aquest mon ni en l' altre.

¡Qué! ¿Es possible que no tinguin noticia de la gran desgracia?

Preparins: agáfinse fort a la taula, a la cadira, a lo primer que 'ls vingui a má; als faldons de la levita de 'n Villaverde, a la vara del Sr. Lluch, en ff a lo que tinguin y estimin per més sólit, per més segur...

«Están ben agafats? Donch allá va: ¡EN MAZZANTINI SE L' HA TALLADA!»

¡Y en quínas circumstancias més dolorosas! Se trobava a Méjich; acabava de morir la seva esposa, la pobra senyora que ja feya temps li pregava que se la tallés, neguitosa y tementse continuament una desgracia... y ell, al últim s' ha decidit a donarli aquest gust, y li ha donat quan ja ella era cadáver. No ha consentit que baixés a la sepultura sense emportarse'n la gloriosa cuheta entortolligada a la munyeca esquerra a manera de brasalet. Un digne *pendant* del anell de núvia. La patética clausura del paréntesis de tota una existencia d' esglays y de felicitats. El viudo pogué dirli:—Esposa meva, estigas tranquila... Anima de la meva ánima *descansa en pau*.

Voldria saber ahont son els poetas qu' encare no han llansat al vent las notas vibrants de las sevas liras, a la vista del immens sacrifici consumat per l' espós affligit y pel patriota desesperat.

Y li dich patriota perquè la cuheta del eminent torero era feya temps l' únich llas que 'ns unía ab la República mejicana. Pech, molt poch funciona l' cable entre aquélla antiga colonia y la mare patria: las relacions comercials entre 'ls dos passos han quedat reduhidas a ben poca cosa... En cambi D. Lluis anava cad' any a la terra de Moctezuma, y ab unas quantas estocadas renovava las borrosas hassanyas d' Hernán Cortés y altres héroes de la conquista.

Sempre que 'l President Porfiri Díaz volía enterrarse de las cosas d' Espanya 'l cridava a la seva presencia y l' ompía d' obsequis y atencions. Bé pot assegurar-se, sense que ningú s' atreveixi a dementirho, que feya més cas de 'n Mazzantini que de nostre embaixador.

Valia, donchs, la pena de que D. Lluis avants de tallársela hagués posat las sevas intencions en coeixement dels alts poders del Estat. Tal vegada 'l Sr. Villaverde hauria trobat en aquest cas especialissim motius suficients pera reunir las Corts, soament a la decisió dels pares de la patria el següent *peüagut* dilema:

—¿Se la talla ó no se la talla?

Ara ja es massa tart pera consultarho. Y vels'hi aquí com per una precipitació irreflexiva del celebrim torero, la nació espanyola está fatalment condemnada a viure sense Corts, per lo menos fins al mes de octubre, ó potser fins als encontorns de Nadal, ó qui sab si fins a la diada de Sant Silvestre, després que 'l govern haji pahit el gall.

No mereixia aquesta mostra de desconsideració 'l poble espanyol, que tant y tant ha fet per en Mazzantini, en el llarch espay de un quart de sigle que contava de carrera triomfal.

Encare 'm recordo de quan va comensar. Era un jove telegrafista, sense altre porvenir que consumir-se miserablement sobre l' aparato, expedit y reberent insustancials y vulgars telegramas, quan de repent, com si sentís ferit de una inspiració divina, se va fer la següent reflexió:

—A Espanya no hi ha més que dos maneras de adquirir celebritat y riquesa: ó ferse tenor ó ferse torero. Pera lo primer me falta lo principal, qu' es la veu: me faré, donchs, matador de toros.

Y se 'n va fer, y al poch temps ja era célebre. El poble, freqüentador del cultíssim espectacle nacional, admirava, tant com el seu art la seva arrogant figura. Més de una vegada havíam tingut ocasió de observarho en la Plassa de Barcelona. Apenas terminada la corrida, un mosqué d' espectadors l' enrotllavan, l' alevan a pes de brassos y 'l treyan de la plassa triomfalment fins a deixarho assegut sobre 'ls tous coixins de la carretella descuberta. No feyan lo mateix ab en *Lagartijo*, ab tot y valer més qu' ell, senzillament perque el califa de Córdoba no era de bon tros tan bon mosso, ni tan corpulent com el seu rival, y, *amigo*, quan se tracta de fer un punt de camállich, els entusiastas taurófiles saben mostrar la seva predilecció pels bultos més grossos y pesants. També tenen ells el seu pundonor.

De res d' aixó deu haverse recordat l' infatigable matador al ferse tallar l' apéndix capilar, qu' en mitj de la clepsa, delmada per una incipient calvicie, era la seva gloria més preuhada. Si bé ell sempre podrà dir:

—L' home que com jo ha pres part en *mil cent y trenta una corridas*, enviant a las taulas de la carn barata a *tres mil y trenta quatre banyuts*, bé es acreedor al agrahiment de la patria y te guanyat el dret a disfrutar, mentres visqui, de un decorós descans.

Y encare, per si aquestas rahons no convencen als més exigents, podrà adhirir un motiu commovedor capés de fer humitejar als ulls fins al empresari de toros més empedernit.

La cuheta es l' única flor que 'n Mazzantini podia cullir en el jardí del seu cap pera dedicarla al cadáver de la que fou assarada companyera de la seva vida de glórias y perills. Aquell manyoch de cabells trenats adquireix en aquest concepte tot el carácter de una patética elegia.

Coincidint ab la catástrofe de Méjich, que omplirà de just y legítim dolor a la patria espanyola, acaba de morir a Madrit un altre primer espasa... pero que ho era sols de las lletras, y per aixó sens dupte 'l noranta per cent dels ilustrats espanyols no 'l coneixían ni de nom.

¿Quín punt te de comparació la popularitat esplendent de 'n Mazzantini, ab la restringida fama literaria de 'n Frederich Balart?

Cert que l' insigne periodista, en la seva joventut, havia fet parlar d' ell, ab sos acerats escrits, que li valgueren persecucions y molestias, y fins un desaffio que 'l deixá coix per tots els días de la seva vida. Pero no torejava banyuts, torejava polítiche, y de aquestas *cojidas* periodísticas en la terra clásica dels toros, casi ningú 'n fa cas.

Cert igualment qu' en el maneig de la ploma, exercint la crítica literaria y la crítica artística s' hauria fet un nom universalment respectat en qualsevol altre país afectat de la manía de preocuparse, més que dels espectacles sanguinolents, de la cultura pública. En cambi aquí a Espanya, ab y tot y

predicar tan bé, predicava poch menos qu' en desert. ¿Qué 'ns importan als espanyols castissos aquestas tonterias de las lletras y las arts?!

Vingué un día qu' en Frederich Balart se trobá en una situació pareescuda á la que ara mateix ha afligit á n' en Mazzantini. Ferida per la mort perdé á la seva esposa. Y en la impossibilitat de dedicarli una cuheta, que per ser torero de la crítica no 'n gastava, se tragué del cap un' altra cosa: tot un pomell d' admirables inspiracions. El que fins llavors havia sigut crítich tan sols, se revelá, per la forsa del sufriment, del sentiment y de la recansa, inspiradíssim poeta. Son llibre *Dolores* feya sobreviure eternament el recort de la adorada difunta, que també *Dolores* s' anomenava.

Pero ¡oh dolor dels dolors!...

Als infinits tarambauas que 's mostran afligits pel sacrifici de la cuheta de un torero, parlenlos de l' espléndida creació de n' Frederich Balart, y veuren com arronsan las espatllas y sentiren com diuen:

—Ayay ¿quí era aquest senyor? Si ha mort, que l' enterrin y Deu li dongui molts anys de ventatja.

Lo qual ja no es possible. Perque ¿quí més mort y putrefacte que la desballestada Espanya?

P. DEL O.

PREFERENCIA

Mudat de las festas
s' ha vestit de brots

delicats, verdosos,
tendres com l' amor.
¡Qu' es bonich un arbre
recubert de flors!

Las fullas marcidas,
tenyidas de groch,
sombrejan y guardan
el fruyt rich, sabrós.
La flor es bonica,
el fruyt es millor.

J. COSTA POMÉS

La Historia y la Llegenda

La guerra entre'l Japó y la Russia, á més de demostrar fins ahont arriban la estupidés y la barbarie humanas, ensenyará als pochos qu' encare no ho aben la escassa fé qu' en els informes dels corresponsals especials y en las notas de l' Agencia Havas s' ha de posar avny día.

Ningú, de segur, haurá olvidat las explosions de entusiasme que alguns epissodis del siti de Port-Arthur, transmesos pel telégrafo, van promoure en las ánimas sensibles, *al par que románticas*.

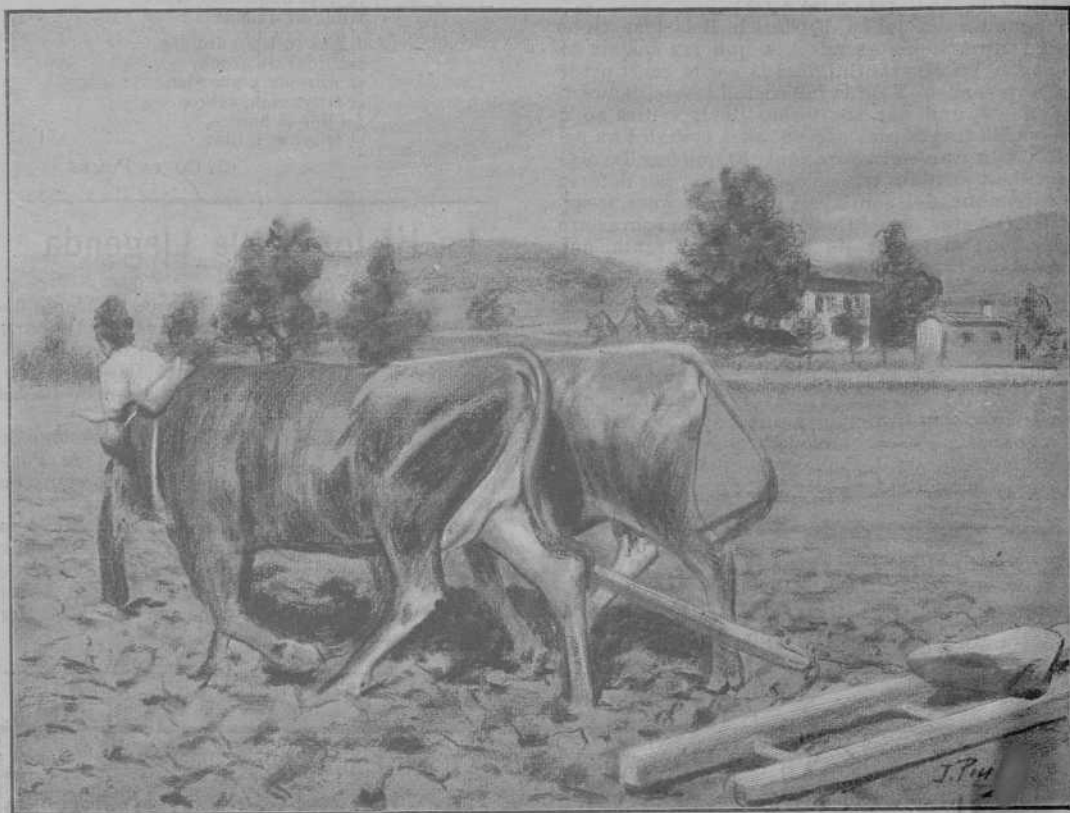
¡Quín homenás aquell Stoesell! ¡Quína gegantesa aquella heróica dona seva! Ni á Troya, ni á Sagunto, ni á Numancia... Alló no eran personas vulgars, de carn y ossos ordinaris: aquells fets mereixian ser cantats en versos dels més bons per algún Homer dels nostres días.

EL TRESORER DEL MUNICIPI

—Vajin venint, senyors, vajin venint y portant tots els comptes que contra la Pubilla tinguin, que jo 'm cuydaré de pagarlos... (sempre que l' Ajuntament me dongul avans els diners.)

NOTA CAMPESTRE

—No ha plogut lo que voldríam,
pero, tot es comensar...

Ell, el marit, no parava un moment. Tan aviat era al port, presenciant la colocació de las minas que havían de fer saltar els barcos japonesos que tinguessin l'atreviment de ficars'hi, com anava á la colina de 203 metres á dirigir noves trinxeres, á estudiar nous terraplens, á empassar noves pessas d'artilleria.

¿Dormir? ¿Menjar? ¿Descansar?.. No s'havían fet per ell aquestes bestiesas. El general Stoessel sabia que l'honor de Rússia y la vida dels seus soldats estavan en las sevas mans, y no podia, ni devia, ni volia pensar en res més qu' en mantenir ben alta la bandera dels Romanoff y vetllar día y nit ab carinyós zel per la salut de las sevas tropas.

L'Assia, la Europa, el món enter tenia fixa en ell la mirada, y ¿cóm no havia l'ilustre general de ferse digne de la espectació que la seva superba actitud estava despertant per tot arreu?

Grans, petits, donas, criaturas—crísturas especialment,—tothom ho deya:—Els temps heróychs han tornat. Leónidas ha trobat un germá: Viriato, un cosí.

Y de la seva dona, de la incomparable generala Stoessel, ¿qué no 'n pregonavan las trompetas de la Fama? ¿Quins elogis no se li dedicavan? ¿Quins himnes de gratitut no se li dirigían?

Tant las cartas dels corresponsals com els partes de l'Agencia Havas ens la pintavan com un ser sobrenatural, barreja afortunada de germana de la Caritat y amassona, capás lo mateix de curar l'un darrera l'altre, cinquanta ferits, que de sortir á em-

paytar las avansadas japonesas y rompre 'ls nassos al propi general Nogui.

La senyora Stoessel resultava 'l complement del seu home. Ell, el valent capítost rus, era 'l bras de la defensa; ella era 'l geni, l'ánima, l'alé sobrenatural que aixecava 'ls esperits y feya sortir foch de las mateixas pedras.

Concíis pero clar, el telégrafo 'ns ho explicava. La generala no tenia un minut seu. A punta de día recorria las murallas; á las deu visitava els hospitals; á las dotze inspeccionava 'l ranxo de las tropas; á las tres comensava á fer desfilas y á arreglar venas, y ja no parava fins á l'hora de sopar, que ho feya en quatre esgarrapadas pera poder tornar á posarse á treballar pels ferits fins á las onze.

Era l'ídol de Port-Arthur. Els estrangers no parlavan d'ella sense treure's el sombrero, els paysans l'aplaudían, els soldats l'adoravan.

¿Ho tenen present? ¿Se 'n recordan d'aquesta ruidosa llegenda, que ni un día, durant el siti, deixá de passejarse per las columnas dels periódichs?

Donchs bé; tinch l'honor de participarlos que la llegenda s'ha convertit en infundi y que, posada la veritat en el lloch que li correspón, els dos héroes—mascle y femella—de l'Agencia Havas venen á resultar avuy un parell de bonas pessas, que no hi ha per ahont agafarlos.

Per un oficial rus presoner á Port Arthur y posat en llibertat pels japonesos baix paraula d'honor, s'ha sapigut tota la historia.

¡Y quéna historia! Sembla que quan el pobre oficial va enterarse del bombo que la premsa havia fet al heroych Stoessel y á la seva digníssima esposa, per poch cau en basca.

Tot, tot lo que del interessat matrimoni s' ha vingut dihent, es una fábula sense cap ni peus ni sense un sol detall que ab la realitat tingui res que veure.

La abnegada, la valerosa, l' angelical senyora Stoessel no ha curat may á cap ferit, ni ha visitat á cap

ELS DOS INSEPARABLES

—No ploris, Rocinante, que 'l día 7 del mes que vé tindrás pinso de Real Ordre!...

—En els meus temps no n' hi havia de trompetas que enrahonessin solas.

malalt, ni s' ha deixat veure un sol día á las mura-las ni als llocs de perill. Cuydadosa, més que dels pobres soldats, del número hù, la bona senyora no 's movia may de casa seva, edifici solit, construït á prova de bomba, que garantieava perfectament la vida de la heroyca estadanta.

Devegadas sortia un moment, pero ¿per qué? Pe-ra anar á donar un vistasso als seus galls d' indi y á las sevas vacas, ab els quals feya un negoci d' una esplendides sense precedents.

Vejin si era espléndit, que valentse de la escassés que 'ls rigors del siti feyan sentir á la població, la distingida senyora treya de cada gall d' indi la boni-ca cantitat de 200 franchs, aixó es, quaranta duros or.

Las vacas eran un' altra mina. A 8 franchs el litro venia la generala la llet als malalts y als ferits, y no cal dir, ab lo poblats que aquells días estavan els hospitals, si 'ls beneficis serian sustanciosos.

En quant al valent Stoessel—ha dit l' oficial autor de las precedents revelacions—no deixava ni un moment d' aprofitarse de la seva situació, y s' omplia las butxacas sense escrúpul de cap mena, cuydantse més de fer quartos que de defensar la plassa, feyna aquésta—ha afegit—que corria al exclusiu càrrech del general Kondratenko.

¡Ja venhen á qué ha vingut á parar aquella colosal figura, posada per la premsa al nivell dels grans capitans y dels genis de la guerra!...

Suposo qu' en vista d' aixó, aquells inflamables patriotas qu' en la primera temporada del siti de Port-Arthur trobaren, regirant genealogías, que 'l general Stoessel era oriundo de Vich ó de Manlleu, s' apresuraran á rectificar la seva opinió y deixaran que l' intelligent venedor de galls d' indi se busqui un lloch d' origen fora de Catalunya.

Un héroe que mentres els seus soldats moren com á moscas s' entreté negociant en llet y virám, no pot ser fill de la noble terra catalana.

Jo m' inclino á creure que l' aprofitat Stoessel no es fill de 'n lloch.

A. MARCH

NIT DE PASQUA

Caramellas premiadas per la ASOCIACIÓN LITERARIA de Girona y cantadas pel coro UNIÓN RODENSE.

Galans Primavera
regina de las flors,
segura missatjera
de flayres y d' amor;
ta mágica armonía
deixonda 'l pensament,
tal com desperta 'l día
la llum del clar orient.

Hem sortit
eixa nit
nit d' amor y de ventura,
á gosar,
á cantar,
de qui estima 'l dolc penar,
Pren la flor
qu' es del cor
el perfum y la penyora...
Cor fidel
que ab anhel
vol ab tú pujar al cel.

Nit umbrosa,
nit calmosa
de perfum primavera,
anuncia
lo sant día
de la gloria universal.

Y ab l' etern cant de llum y vida
que reussita 'l mon enter,

ULTIM ACTE DE LA OBRA "LA QUARESMA."

Els números que farán mes soroll.

en nostres cors treurà florida
l' amor més pur y verdader.

J. BAUGELLS PRAT

A la Casa Gran

En un grup de regidors:

- No 's pot fer res, no 's pot donar un pas: totes las consignacions están agotadas.
- Y sense recursos, es impossible administrar.
- Espanta el número de obras que tenim entregadas per falta de medis.
- L' assilo nocturn de Santa Catarina va á pas de tortuga...
- L' arreglo de la plassa de Catalunya s' ha hagut de suspendre...
- Aquest dia va averiguarse que als bombers se 'ls devia qui sab quánt.
- ¡Aixó es vergonyós!
- ¡Insostenible!
- ¡Intolerable!

A la Depositaria:

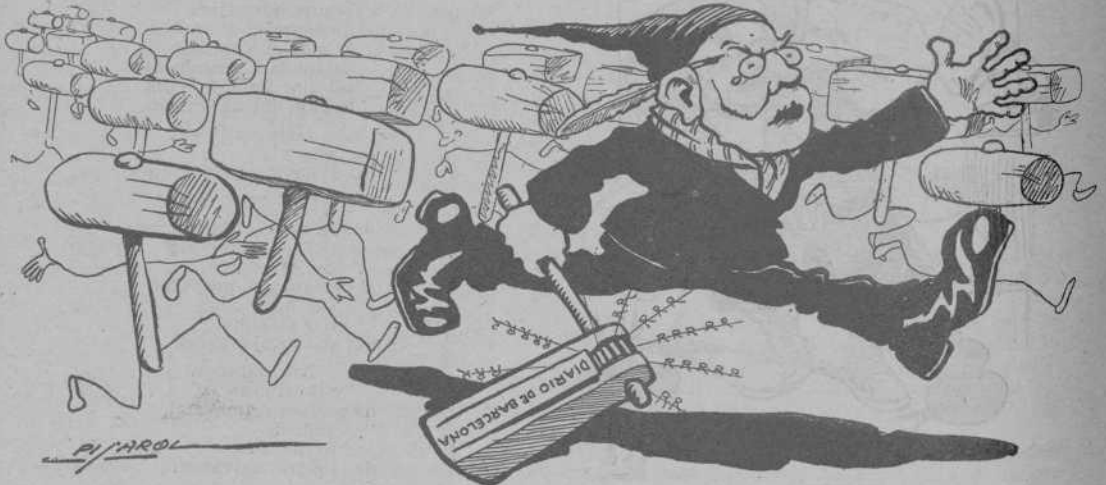
—¿Podriam pagarme aquest compte d' un treball que vaig fer pera l' Ajuntament?

- No hi ha fondos.
- Si no n' hi ha, búsquin: jo vull cobrar.
- Ho sento moltíssim, pero s' haurá de contentar ab volguerho.
- ¡Aixó es burlarse de la gent! Ja m' han fet venir lo menos trenta vegadas.
- Altres n' hi ha que n' han vingut més.
- Pero es que aquest compte ja es del any passat.
- ¿Y qué? N' hi ha que son del altre sigle.
- ¿Quán vol que torni, donchs?
- ¡Qué se jol... Passi á fins de Desembre... Potser per Nadal treurém la grossa y surtirém un mica d' apuros.

Al despaig de l' Arcaldia:

- Senyor Arcalde: som una comissió d' obrers que venim á veure si podrá fer alguna cosa per nosaltres.
- ¿Questió de feyna? ¡Impossible! Tots els llochs de las brigadas están ocupats.
- Créhin una brigada nova.
- ¿Y 'ls fondos?
- Consideri que 'ns estém morint de gana...
- Ho comprench, pero ¿cóm volen que ho arregli si no hi ha fondos?

¡APROFITI L' OCASIO!

¡Apa, señor don Teodoro!
Si avuy que las té al carrer

no 's fa duenyo de las massas,
será que no hi entén res.

—Pero, senyor Arcalde...
—No hi ha fondos, retirinse; no hi ha fondos!

A qualsevol oficina:

—Buenas! Al carrer de casa hi ha un sot que fa por. ¿Per qué no ho adoban?

—Perque s' han acabat els quartos.

—La font de la cantonada vessa y l' aygua s' escampa pel carrer. Haurían d' arreglarho.

—Falta consignació.

—El nostre barri está á las foscas. ¿No sería posible posarhi uns quants fanals?

—No hi ha fondos.

—El nostre es un dipòsit de pols. ¿Per qué no 'l regan?

—¡Perque no tenim un céntim!

Una gacetilla:

«La Comissió municipal de Governació ha acordat regalar deu mil pessetas á uns senyors que 's proposan divertir-se uns quants días al Parch, ab una cosa qu' ells ne diuhen Concurs hípich...»

MATÍAS BONAFÉ

Cant de Primavera

CARAMELLAS

Ja las flors badan sos cálzers—ja han florit los admet-
[llers,
del bon temps de Primavera—som avuy els missatjers;
de nostra joyosa tasca—te 'n voldríam fé un cant dols,
com de trins de cadañeras—de pinsans y rossinyols...
Perdona, nina—si 't desvetllém
son cants de festa—los que cantém.

Del amor y l' hermosura—som avuy els trovadors,
de la teva gentilesa—els constants admiradors,
cantarém per enaltrine—ta modestia y ton talent
y á ta virginal puresa—rendirém acatament.
Perla encisera,—ramell de flors,
reb l' homenatge—dels nostres cors.

Si 's tractés de festejarte,—com no 'ns plau ser desay-
[rats,
ni vindríam á aquesta hora—ni vindríam tots plegats;]
venim sols á saludarte—y á pregarne de bon cor,
que realisis venturosa—tots els teus somnis d' amor.
Al cel confia—lo teu anhel
que 'ls prechs dels àngels—tots van al cel...

Nostres cants escolta ab joya,—son penyora d' amistad
iqui pogués ser la *cistella*—per estarne al teu costat!
Te diríam qu' ets hermosa—que 'ns encanta 'l teu somris,
pero baix, de galta á galta...—¡que ningú més ho sentís!
No 't tornis roja—ni 't sapia greu
qu' en aquest' hora—ja ningú ho veu.

Adeu, nina falaguera,—adeu, tresor estimat,
d' aquesta nit venturosa—guardarém tots recort grat;
accepta 'l molest obsessiu—d' un aplech d' admiradors
que t' exaltan y t' admiran...—¡com la rosa entre las flors!
Adeu hermosa,—massa 'ns sab greu
lo separarnos—del costat teu!

JOSEPH ROSELLÓ

LAS OBRAS CORPORALS

VII.— ENTERRAR ALS MORTS

Ja hem arribat per fi al final de la epopeya quaresmal. Hem de tractar per 'quest motiu la darrera obra que 'ns prescriu l' enterrament dels cossos morts ja sigan drets, ja sigan torts. Quan un difunt ja está vestit, y encar qu' estiga despullat, lo que demana tot seguit es sé enterrat ben aviat. Obra, donchs, es de caritat ferli la caixa y las tres creus, que igual la *Higiene* que 'la hereus celebrarán que baixi al punt dret á la fossa el seu difunt. Qui té la sort de ser ja mort pot dir que té una bona sort; es com la nau que arriba á port després de trángul y vent fort. Per xó mostrém tan sentiment quan hem d' aná á un enterrament: plorém, plorém; ¡patim-patim! y es de la enveja que tenim. Heu d' enterrar, per obrar bé, cristianament, sens mirá á qui, al parent pobre y al veí... y á la sardina quan convé, per que hi tenim obligació y perque á casa els morts fan pó y crían cuchs y fan pudó. Puig la Quaresma ha terminat, (gracias á Deu que s' ha acabat) no 'n parlém més y enterrém, dons, á la Quaresma y als *sermons* ben fons, ben fons, ben fons, ¡ben fons!

FRA NOI

LLIBRES

EMPORDANESOS.—*Novetes* per J. PONS PAGÉS. — Sis narracions comprén aquest volúm, y totes per un igual entran de plé en el títol genèric baix el qual apareixen aplegadas, qu' *ampurdanesos* son y no ja sols per las modalitats del llenguatge en qu' están escrites, sino també y principalment pel seu esperit, pel color local que destella en els assumptos, en la descripció dels paisatges y en la pintura dels tipos. Desde las primeras páginas el Sr. Pons ens fa comprendre que 's troba á casa seva, y que s' hi troba bé, tal es el carinyo ab que s' hi explaya.

En els sis quadros que 'ns ofereix hi predomina 'l caràcter rústech y camparol, ab una propensió molt marcada á las tintas obscuras y á la rudesia. Seria en vá buscarhi plascévols y graciosos idil·lis: si la terra 'ls dona, l' autor no 'ls sent. La seva ploma vigorosa 's recrea pintant els trágichs espectacles de la gropada arrasant la vinya en que un enèrgich pagés tenia posadas totes las sevas esperansas; la mala ff de un valent de poble; la revolta de la gent de un llogarat que despadaasán á un agent d'apremis; la girada de un taul aixalabrat que quan mes pena dona ab sas ximpleras y brutalitats, se transforman en pare amorós de la seva filleta; la curiosa discussió entaulada en un menjador de fonda entre un viatjant de comers petulant y declamador y un metje rural, preconizador dels furs de la naturalesa per damunt de las lleys escrites; el drama misteriós diluït en els soliloquis de un boig vagabundo y en la xafogor de una mandrosa mitj-diada d' estiu...

Aquests son els assumptos que 'ns presents, tots ells desenvolats ab íntima compenetració ab ells y ab una gran intensitat d' efecte, lograt per la forsa de la visió y pel vigor de l' expressió, ferma y vibrant, y genuïnament ampurdanesa.

Ab el seu aplech de narracions, el Sr. Pons y Pagés ha demostrat novament qu' es un escriptor de bona sava, dotat de admirables condicions, entre las quals destaca la de possehir un marcat segell de personalitat. Entre ellas, la que porta 'l títol de *Bucòlica*, pel fons y per la forma, basta pera fer la reputació de un escriptor.

LA CIENCIA DE LA EDUCACIÓN por ROBERTO ARDIGÓ. — La *Biblioteca sociológica internacional* s' ha enriquit ab aquest tractat, que tanca en dos petits volums un gran caudal de saber y d' experiència. L' ilustre professor de l' Universitat de Padua desarrolla en ells las modernas teorías pedagógicas baix son doble aspecte doctrinal y práctic, fixantse de una manera especial en l' últim, á qual efecte aduheix una multitud d' exemples que forman verdadera y sòlida convicció.

Més á temps no podíam publicar aquesta obra notable, correctament traduhida al castellá. Aquí á Espanya el gran problema nacional de l' educació está com empanat en els fangals del descuyt y la rutina. Ab obras com la d' Ardigó se fa tasca profitosa pera donar un impuls vigorós á un element primordial de progrés que tant ens interessa. Ara sols falta que 's difundeixi molt, y que 'ls elements socials se decideixin á suplir, sempre que sigui necessari, las culpables deficiencias del Estat.

POESIAS CATALANAS, per ENRICH AYNE.—Devém considerarlas com un ensaig, bastant débil per cert, de poesia catalana. Hi ha qui, bé ó mal, expressa lo que sent dintre d' ell mateix; pero hi ha també qui no passa d' expressar lo que li ha arribat al oído desde fora: ecos de agens canta, puras reminiscencias d' altres poetas.

Entre 'ls últims deu classificar-se al Sr. Ayné, en qual colecció no hem sapigut trobar una sola poesia que dongui esperansas de que pugui arribar á possehir lo primer que tot poeta necessita: *personalitat*.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

... *Boca d' infern*.—Monólech de Pompeyo Creuher estrenat á Romea la nit del 23 de febrer últim.

... *De balcó á balcó*.—Diálech cómic en vers, original de Salvador Bonavia.

RATA SABIA

ROMEA

Ab el títol de *Sol Solet...* en Guimerá ha donat á la escena catalana un' obra efectista, *echegarayesca*. No sembla tenir altra finalitat que la de produhir esgarriansas en l' espectador y s' ha de confessar qu' en algunas ocasions ho conseguex, si bé apelant á medis qual preparació artificiosa no s' excusa ni 's dissimula.

El celebrat dramaturg ha fet en aquesta obra una revirada al teatro primitiu, ab personatjes tots de una pessa els uns, com l' Hipólit, rondinayre y violent desde que s' alza 'l teló fins que cau per darrera vegada; borrosos y indecisos els altres, com la Munda, que un may sab del cert á quí estima y perque estima, ni atina á averiguar per qué 's casa y després de casada vol abandonar al seu marit.

No hi ha que demanar al Sr. Guimerá sentit psicológich ni estudi anímich, atent tan sols á la producció d' efectes en sa major part violenta y esgarriosa.

En otras obras se mostrava á lo menys poeta y sobre tot romántich, lluhint aquestas qualitats principalment en el diálech. En *Sol solet...* ni aixó. Apart la figura de 'n John, el trinxeraire redimit, que busca ansiós l' escalf de la familia y que te certias reminiscencias ab els héroes de las novelas per entregas qu' en altres temps tantas llágrimas feyan derramar á las sensibles modistetas, els demás tipos parlan un llenguatge sech, aixut, plé de brusquetat... En aquest punt se diria que l' autor ha buscat la nota natural sense encertar á trobarla, sobre tot en las situacions dramáticas. Més aviat dona ab ella quan té caràcter cómic, qu' en aquest punt no pot desmentir que la seva ploma sapigué trassar un temps quadros tan vius y humorístichs com *La Baldirona* y *La sala d' espera*.

Sol solet... significa un retrocés. Aplausos y cridadas á l' escens li ha valgut al autor, si bé no hi ha que ferne cas dels que 's prodigan en aquell teatro la nit dels estrenos. Més encare que 's confirmessin en las representacions successivas, ab igual calor y entusiasme que 'l dil·luns, la crítica sincera y desapassionada fallará en el sentit de que 'l nou drama no ha de aumentar poch ni molt la fama conquistada en el Teatro catalá, per l' afortunat autor de *Mar y Cel* y *Terra Baixa*.

CATALUNYA

Marco Praga resolit en el drama *La crisi* un punt de psicologia conjugal. Una dona capritxosa, educada de una manera extranya y possehida de un gran esperit de independència falta al seu marit. Aquest ha sospitat; pero está tan enamorat dels seus encisos, que tem averiguarho. Ho fá per ell un seu germá, militar pundonorós. Pero á penas ha tirat las cosas á la valenta, nota que 'l disgust produhirá la mort del seu germá; ítant es lo que adora aquest á la seva esposal y 's fá enera y procura desnaturalisar els fets y enmaranyar els indicis. Tot inútil. La infidelitat se descubreix, y la dona adúltera per primera vegada plora y fá entrega expontáneament de las probas de la seva culpa.

Está domada. Es segur que desde aquell moment estimará al seu marit. Convensut de que será aixís, el germá 's retira. Y ella 's queda abismada, vensuda, mentres al marit sembla sentir en tot el seu ser la reviscolada de un enamorament incurable.

Tal es el pensament de l' obra, la qual está magistralment desarrollada. L' acte primer, sobre tot, es de lo més interessant, intens y vigorós qu' hem vist may sobre l' escens. En els dos següents, els caràcters tan ben definits en la espléndida exposició, vacilan, declinan y 's contraduehen. La tésis, que sembla ser l' únic punt de mira del autor, s' imposa passant per damunt de totes las consideracions, de totes las exigencias. Per aixó, l' obra, ab tot y ser tan hermosa, no acaba de convencer, no satisfá prou. La tésis es més filla del cervell del autor que dels impulsos passionals dels personatjes.

Ab tot, ja voldríam veure'n cada día de dramas d' em-

PER PASQUA

La mona mes mona de totes las monas.

¡ALELUYA!

—Lo qu' es per fer soroll, tinch ben bé la paella pel mànec.

penta com *La crisi*, tan ben pensats, desenvolupats ab tanta trassa, y tan notablement escrits.

La execució, més que notable, assombrosa de veritat y ajust.

.

L'última producció estrenada per la companyia de la Mariani fou *Lulú*, una singular comedia del italià Bertolazzi. Comensa com un vaudeville y acaba dramàticament.

Lulú es una ballarina, sensual, conquistadora d' homes y embustera. Un fill de bona familia, enganyat, creient que l' ha feta mare, s' hi casa. Ella continúa faltantli, y ell, desesperat, frenètic, la mata d' un tret de revólver.

Pocas obras hem vist en el teatro tan veristas, tan acomodadas en tot y per tot a la reproducció crua de la realitat. Pocas tampoch desenvolupadas y escrites ab tant talent. L' acte primer es una delicia; el segon es una condensació escènica del naturalisme d' en Zola, que si no s' fa repugnant, se deu al garbo extraordinari ab que están trassadas las situacions y pintats els personatjes. Per primera vegada observarem un fenomen extrany: el de un públich atret, embadalit, ficat tot ell en cos y ánima dintre de l' obra, y que al caure l' teló no s' atrevia á aplaudir, sino tímida y per compromís, com si tingués por de confessar l' agrado y la fruició que aquell conjunt d' atreviments li havia produhit.

L' acte ters es una especie d' epflech, massa sobtat, deficient, sino de lògica, de preparació.

No hi ha qué dir com l' obra sigué representada: ab un art que s' confonía ab la mateixa realitat.

.

MODAS CERVANTISTAS

—¿Cóm se diu el seu gosset?
—“Rocnante”.
—¡Ja es casual!... La meva gosseta s' diu “Dulcinea”.

¡Ay! ¡Y que prompte han transcorregut las 18 funcions de la notable companyia! Será precis suplicarli que torni prompte... y sobre tot, que no vagi tan depressa. Una ciutat com Barcelona no pot viure reduhida exclussivament á las tonterias del género xich, á las insanitats dels cafés-concerts, y á las económicas exhibicions dels cinematógrafos.

TEMPORADA DE PASQUA

Al Tivoli s' estrena demá la nova sarsuela *La Mulata*, lletra dels Srs. Absti y Paso y música del mestre Val verde fill.

.. A *Novetats*, l' sixerit *Frégoli* se disposa á donar una serie de sas funcions caracteristicas.

.. A *Eldorado*, anuncia una llarga campanya una titulada *Compañia lirica internacional* dirigida pel senyor Gual y l' mestre Baratta. Funció inaugural: *Los cuentos de Hoffmann* d' Offembach.

Conta la companyia ab excelent personal artístich, y no tindrán motius de queixa 's amants de las novetats si arriba á posar totes las obras que te anunciadas en el cartell.

N. N. N.

NOTAS QUARESMAIS

—¡Ay, Senyor!... ¡Pensar qu' en set senmanas de quaresma no hem pogut despatxar aquest bacallá!

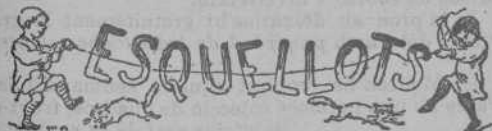

—Mossén Domingo, ¿qu' encare hi soch á temps á confessarme?
—Esperl á demá, home, que tindrà mes pecats.

BARCELONA, ARCHIVO DE LA "LIMPIEZA",...

—Si cuando don Miguel venga no encuentra limpia la lápida del seu carrer, ¡ni may!

Els de Sant Lluch han escrit una carta laudatoria al Sr. Puig y Cadafalch per sas campanyas artisticas-municipals.

La carta dels devots de Sant Lluch estaria molt bé, si al mateix temps que ab el pinzell ensabona al regidor objecte de las sevas simpatías, no abrahonés el bon de Sant Lluch sobre 'ls seus companys qu' en us del seu perfecte dret li fan la contra.

Pero está vist que fins Sant Lluch no s' ha pogut lliurar de contaminarse de la mala baba perdigotayre.

«La restauració integral de la civilització catalana —diu la carta— no ha de ferse apoyantse en l' autoritat de la forasteralla, protegida per agents de negocios públics a la madrilenya; molt al contrari, d' ells ha de prescindir y á ells ha de rebutjar, costi lo que costi.»

Sempre la mateixa manía: sempre la mateixa divisoria: catalans y forasters: grechs y bárbaros, sense considerar que si Barcelona s' ha fet gran ho deu principalment al seu caràcter cosmopolita.

Pero 'ls de Sant Lluch s' obstinan en viure recelosos dintre de la seva rónega capelleta.

«Es necessari reaccionar—afegeix la carta— donant á n' aquesta paraula tota la intensitat de la seva expressió.»

Aixó sí qu' es cert. Laborants de la reacció son els qu' en aquest temps de lliure examen asseguran que «els constants destorbadors dels grandiosos moviments del esperit dels pobles son sempre protestants, protestadors de lo que 'ls altres fan y enemichs encoberts ó declarats del nom cristiá y de la Iglesia»; laborants de la reacció son els que parlan deis «esperits movedissos del anti-clericalisme y del analfabetisme que han cristallinat en els partits republicans d' aquesta pobra Espanya subjecta á la hegemonia del poble castellá avuy en complerta decadencia.»

Lo més bonich es que firma aquesta carta, com á president del Ofrcul de Sant Lluch, un tal Joan RUBIO.

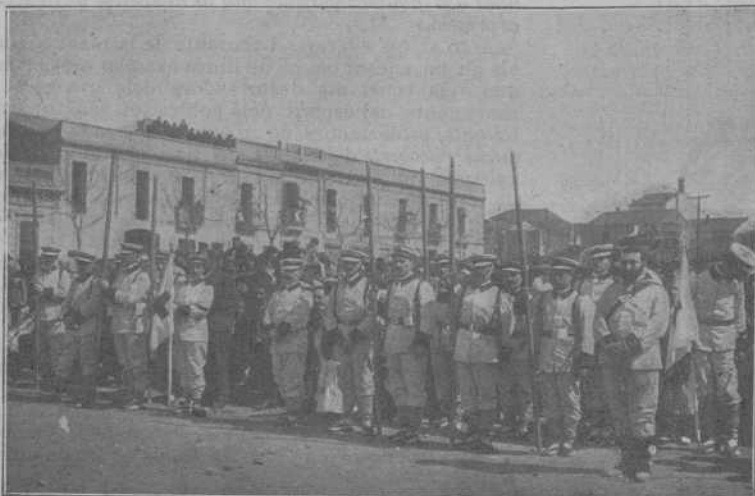
Es á dir un fill ó descendent* de la forasteralla... un descostat que fa traició á la seva sanch. Vamos á veure ¿per qué en lloch de Rubio no ha de dirse Ros?

A LA RECTORIA DE SANT FRANCISCO

—¿No es aquí que diu que inscriuhen els armats catalans?

De Barcelona á Sabadell á peu.
MANIOBRAS DE RESISTENCIA DE LA CREU ROJA

La 4.ª Brigada de camillers de la sub-comissió de la Barceloneta, al arribar á Sabadell.

Té rahó *La Perdú*.

De cap manera s'ha de consentir qu' en el Saló de Cent s'hi grabin las memorables paraulas laudatorias de Barcelona que figuran en el *Quixot*.

«La lápida reproduhint lo que Cervantes va dir de Barcelona, alló de *Archivo de la cortesía*, etc., hi hauria fet l'efecte més deplorable que 's pugui imaginar.»

Repetím que té rahó de sobra.

D'allá ahont hi ha perdigots, la cortesía 'n fuig esborronada.

El Sr. Viscasillas, autor malaventurat de la ópera *I Goti*, no á un empresari barceloní, sino á un empresari de la Xina havia de donar el fruyt de la seva inspiració.

En aquell país ho arreglan molt bé.

Quan un editor reb un'obra dolenta, la retorna

al seu autor ab una carta concebuda ab aquestas ó altrás paraulas per l'estil:

«Acabém de llegir el teu manuscrit, y per las venerables cendras dels nostres antepassats, te jurém que may havém llegit un'obra mestra tan admirable com la teva. Per aquest motiu 'ns perdonarás si no la imprimim. Si l'estampavam succehiria que Sa Magestat l'Emperador, nostre molt alt y poderós Senyor y mestre 'ns ordenaria péndre-la com á modelo, y abstenirnos de publicar qualsevol altra obra que li sigués inferior. De segur que passarían més de 10 mil anys avants de que poguessim fer funcionar las premsas. De obras com la teva no se'n escriuhen sino cada 100 sigles. Te retorném, donchs, el diví manuscrit, y ab ell las excusas més desoladas dels teus admiradors.»

Ab aquesta purpurina els editors xinos solen daurar la píldora als escriptors bunyols.

El Sr. Viscasillas á horas d'ara ja se l'hauria tragada, y creuria de bona fé que no hi ha res á la Xina comparable á la seva ópera *I Goti*.

Hem de fer menció honorífica dels Srs. Bastardas y Costa, 'ls dos únichs regidors de la Comissió de Governació que s'han oposat á que fos concedida la subvenció de 10 mil pessetas als senyorets del Concurs hípic.

Consti qu'ells han comprés millor que 'ls seus companys que la Pubilla no está en el cas de desdinerarse perque uns quants senyors, que tenen recursos de sobra, 's diverteixin.

Ja fa prou ab deixarlos hi gratuítament la gran Plasea del Parch *propiedad de todos los barceloneses*.

En Meifren ha omplert aquesta senmana 'l Saló Parés ab una hermosa colecció de quadros, fruyt en sa major part de sa excursió á Galicia.

Es lo que hi ha que veure com á bona elecció dels assumptos, bellesa y facilitat y garbo en la manera de reproduhirlos.

Nostra felicitació á l'abella de l'art, que per tot hont la Naturalesa li ofereix un'hermosura, sab xuclarla y ferne bresca.

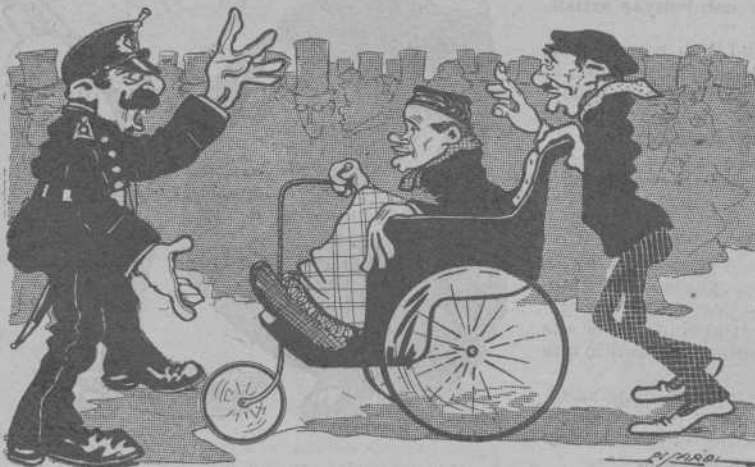
Llegeixo:

«El fiscal de la audiencia de Sevilla ha presentado á la Sala el escrito de calificación de los crímenes cometidos por Aldije y Muñoz en el huerto del *Francés*. Pide seis penas de muerte para los dos reos.»

¡Sis penas de mort per bal...!

Será curiós veure quan arri-

LA SANTA TRADICIO

—¡Eh! ¿No sabe V. que estos días está privada la circulación de automóviles?

bi 'l cas com s' ho farán per evitar que 'n quedin á deure cinch.

Las llistas electorals que segons prescripció legal s' havían de posar de manifest en els baixos de la Casa Gran, no hi pogueren ser colocadas el día que la ley determina.

Ja hi havia qui feya cárrechs als empleats de la secció.

Pero la culpa no era d' ells. La culpa era del senyor Lluch, que, com de costum, no havia comparegut al despaig y no havia pogut firmarlas.

UN CERVANTISTA

No faltava qui deya:

—Aixó ja es el colmo de la despreocupació! Si bé l' arcalde de R. O. sempre podrà respondre:

—¿Y qué m' importan á mí las llistas electorals? ¿Quina necessitat tinch jo de aqueixas llistas per empunyar la vara?

Humorisme americá.

En un Banch de Wyoming, un client viu de geni, va disparar son revolver sobre un empleat que li contestá ab mals modos.

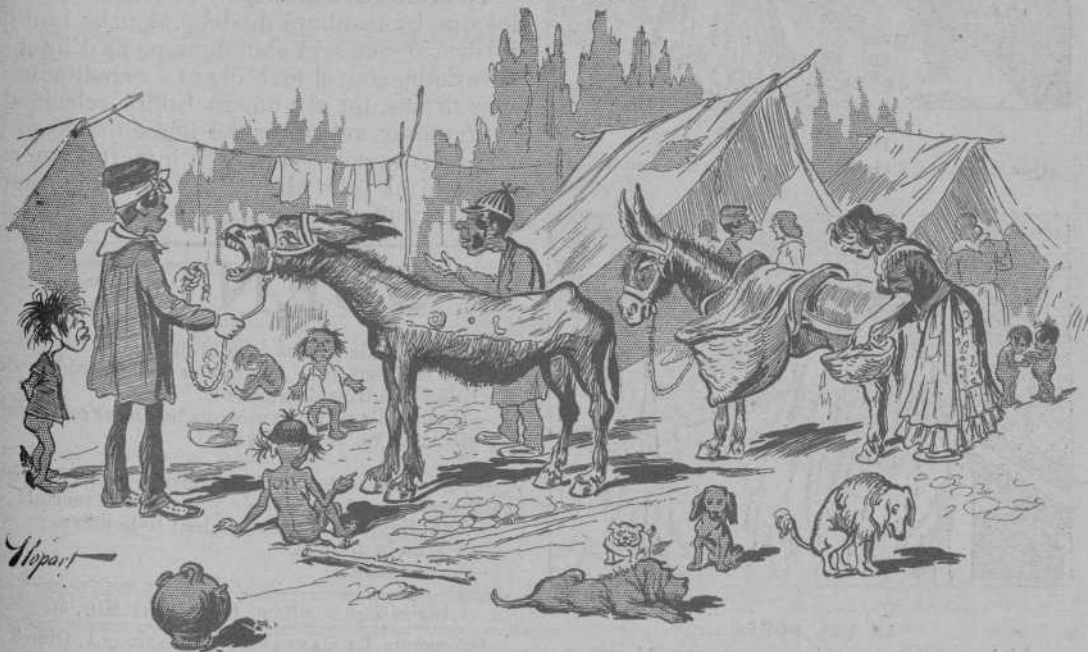
Al següent día en els sitis més visibles del establiment s' hi llegían las següents prescripcions:

1.ª Als clients que s' imaginin que s' ha comés un error en la contabilitat, se 'ls prega que s' abstinguin de tirar sobre 'ls empleats avants d' haverse comprovat l' error.

2.ª Todas las personeas desconegudas dels empleats, al entrar en el departament dels guixets venen obligadas á alzar els brassos per damunt del cap si volen evitar que 'ls empleats disparin contra ellas.

Esmorza ab Don Quijote,
dina ab la Dulcínea,
sopa ab en Sanxo Panza
y dorm... á casa seva.

PREPARANTSE PEL CENTENARI

—Veyám el quan vinguí en Sanxo podém colocarli un burret d' aquestos, pera fer l' entrada triunfal...

CONEGUTS

—¿Quants monuments ha vist?
—Per ara... no mes el de Colón.

3.ª Els dipòsits dels clients morts en els locals del Banch, passen a ser propietat del establiment.

4.ª El Banch no respon més que dels revólvers y punyals depositats en la porteria.

5.ª Se prega als clients que portin pressa s'abstinguin de apagar el gas á tiros de revólver, tenint en compte que aixís contribuirían á retardar encare més las sevas operacions.

6.ª En cap cas el Banch pren al seu càrrech els gastos d'enterro dels clients morts en l'interior del establiment.

Ja veuen si son divertite en aquells païssos, quan se decideixen á posar un Banch en estat de guerra ó de defensa.

Xascarrillo de postres:

Un aprenent del escorxador, arriba molt content á casa seva, y diu á la seva mare:

—L'amo está molt content de mí. Avuy ja m'ha fet degollar, y diu que per Pasqua 'm farà escorxar.

MONAS

LA DEL RICH

—¿Qué 't sembla, Caimitu? S'ha portat bé el padrinet.

LA DEL POBRE

—Té: ja que no te'n podém comprar cap, al menos... mirat aquesta.

Si 'ls nostres estimats lectors tenen la bondat de passar els ulls per la plana d'anuncis, veurán la novetat que pera la senmana que vé preparém.

Se tracta d'un número extraordinari de LA ESQUELLA, destinat á commemorar el tercer centenari de la publicació de *Don Quijote de la Mancha*.

Hem dit extraordinari y podém assegurar-los que ho resultarà de debó, donchs tant la il·lustració, que será abundant, plena d'interés y variada, com el text, degut á acreditadíssimas firmes, tot el número tindrà relació ab las famosas aventuras del héroe manxego y ab la figura colossal del seu immortal autor.

¿N'hi ha prou ab lo dit? Donchs ja están avisats, y fins al divendres que vé.

QUÈNTOS

Un gorrero de llibres á un bibliófil:

—No he llegit may *Los Cantos del Trovador*, de Zorrilla... ¿Podrías deixarm'els?

—De Zorrilla no tinch més que las *Obras completas*.

—Gracias: no 'm serveixen.

—¿Quín talent te la meva noya!—exclamava un papá embabiecat.—¿Si vejés quíns versos escriu!

—Bah; llavoras molt més talent te la meva.

—Y donchs ¿qué fa?

—No escriure'n.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

BARCELONA A LA VISTA

30
céntimos
35
Provincias

SEGUNDA SERIE

Acaba de ponerse á la venta el

2.º CUADERNO

Conteniendo 16 magnificas vistas de la capital de Cataluña

OBRA DE ACTUALIDAD

LA RESURRECCIÓN DE DON QUIJOTE

NUEVAS Y JAMÁS OIDAS AVENTURAS DE TAN INGENIOSO HIDALGO

Texto por el P. VALBUENA — Caricaturas de SANCHO

DON QUIJOTE EN BARCELONA — Precio UNA peseta — DON QUIJOTE EN MADRID

El próxim número de

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

CONSTARÁ DE 36 PLANAS

impres sobre paper de primera.

LÁMINAS EN COLORS—CUBERTA Á CINCH TINTAS

La part de ilustració será interessantíssima, haventse encarregat d'ella celebrats artistes catalans.

Curiosos facsímils.
Autógrafos notables.
Reproduccions valiosas.

Dibuixos inédits
de
Joseph Lluís Pellicer.

TEXT escullit, dedicat tot exclusivament á la Obra Cervantina, y degut á las millors firmas de la terra.

Traballe en prosa y vers, literaris y humorístichs.

Tot dedicat al QUIXOT

Preu UN RAL

NÚMERO EXTRAORDINARI

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en llibrassa del Giro Mútuo ó bé en sellos de franquig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebra á volta de correu, franca de ports. No responém l' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certificat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

—Vaja, que si jo 'm posés totes las endróminas que 's posa ella, ¡veuriam qui 'n faria mes de conquistas!